

III. W SETNĄ ROCZNICĘ WYBUCHU WIELKIEJ WOJNY

Jerzy Gaul

(Archiwum Główne Akt Dawnych, Warszawa)

AKTA DOTYCZĄCE LEGIONÓW POLSKICH I POLSKIEJ ORGANIZACJI WOJSKOWEJ Z LAT 1914–1918 W ARCHIWUM WOJNY W WIEDNIU

W związku z setną rocznicą wybuchu I wojny światowej planowane są liczne przedsięwzięcia w celu upamiętnienia tego wydarzenia, które wywarło ogromny wpływ na losy Polski. W ramach współpracy Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych w Warszawie i Stacji Naukowej PAN w Wiedniu przygotowywana jest publikacja źródłowa poświęcona postaci Józefa Piłsudskiego, związanego z czynem militarnym Legionów Polskich i Polskiej Organizacji Wojskowej (POW) oraz wysiłkami politycznymi z lat 1914–1918, zmierzającymi do odzyskania przez Polskę niepodległości. Zebranie materiałów do tej książki wymagało kwerend w archiwach wiedeńskich. Badania rozpoczęto w 2012 r. od kwerendy w Austriackim Archiwum Państwowym, w zespole Kancelaria Wojskowa Jego Wysokości Cesarza i Króla z lat 1914–1918, a jej wyniki opublikowano w czasopismach archiwalnych¹. W 2013 r. przeprowadzona została kwerenda w Archiwum Wojny w Wiedniu. Objęto nią kartony z następujących zespołów: Najwyższa Komenda Armii (Armeeeoberkommando — AOK): Oddział Operacyjny (Operationsabteilung), Oddział Kwatermistrzowski (Quartiermeisterabteilung), Biuro Ewidencyjne (Evidenzbüro), Oddział Informacyjny (Nachrichtenabteilung); Nowe Akta Polowe (Neue Feldakten): Komenda 1. Armii (1. Armeekommando), Komenda 4. Armii (4. Armeekommando), Komenda Etapowa 4. Armii (4. Armee-Etappenkommando), Komenda 9. Korpusu (9. Korpskommando), Komenda 11. Korpusu (11. Korpskommando), dywizje piechoty (Infanterie Divisionen) — 4. Dywizja piechoty (4. Infanterie Truppen Division); 106. Dywizja Piechoty Landszturmu

¹ J. Gaul, *Polonika w zespole Kancelarii Wojskowej Jego Wysokości Cesarza i Króla w Archiwum Wojny w Wiedniu*, „Miscellanea Historico-Archivistica”, t. 20, 2013, s. 237–245; tenże, *Akta dotyczące Józefa Piłsudskiego i Legionów Polskich w zespole Kancelarii Wojskowej Jego Wysokości Cesarza w Archiwum Wojny w Wiedniu*, „Archeion”, t. 114 [w druku].

(106. Landsturm Infanterie Division); Ministerstwo Wojny (Kriegsministerium); Wojenny Urząd Nadzoru (Kriegsüberwachungsamt).

Poniżej przedstawiono wyniki pierwszej części badań, którymi objęto 37 kartonów. Odnaleziono w nich różnorodne akta dotyczące Józefa Piłsudskiego, Legionów Polskich i POW, w tym: stosunku do jeńców wojennych — Polaków z zaboru rosyjskiego chcących wstąpić do wojska polskiego oraz ochotników do Legionów Polskich przybywających z zagranicy; akta awansów, poborów, rang i dystynkcji, odznaczeń, umundurowania, werbunku do Legionów Polskich; a także materiały dotyczące rtm. Władysława Beliny Prażmowskiego, mjr. Ottokara Brzeziny, mjr. Mieczysława Neugebauera, płk. Kazimierza Sosnkowskiego, mjr. Edwarda „Śmigłego” Rydza, Michała Żymierskiego, a ponadto sprawy zwolnienia Józefa Piłsudskiego z Legionów Polskich i powołania do Tymczasowej Rady Stanu. Odnaleziono też akta dotyczące działalności i dochodzeń prowadzonych przez wojskowe władze austro-węgierskie przeciwko POW.

K. u k. Armeeoberkommando (AOK)

Operationsabteilung (Op. Abt.)

Karton 36

Operation (dalej: Op.) Nr 15280: Wskazówki o dobrowolnym wstępowaniu zdolnych do służby wojskowej mężczyzn w Królestwie Polskim do c. i k. wojska [Weisungen über den freiwilligen Eintritt der wehrfähigen Männer in Russisch-Polen in das k.u.k. Heer, 13.9.1915].

Karton 84

Op. Nr 31198: Sprawy organizacji armii polskiej [Polnische Armee, 28.9.1916].

Op. Nr 31310: Powody zwolnienia Piłsudskiego z Legionów Polskich [Piłsudski Enthebung — Gründe dafür, 2.10.1916].

Op. Nr 31348: Traktowanie rosyjskich dezertów w Generalnym Gubernatorstwie Wojskowym w Polsce [Behandlung Russischer Deserteure im Militärgeneralgouvernement (MGG) in Polen, 23.10.1916].

Karton 85

Op. Nr 31598: Przeniesienie Legionów Polskich do Baranowicz [Polen Legion Re-tablierung Baranowitschi, 5.10.1916].

Karton 100

Op. Nr 36513, 30.12.1916: Jeńcy wojenni narodowości polskiej [Vertreter des k.u.k. AOK beim kais. deutsch. Generalgouvernement (GG) Warschau, Nr. 3474, Kriegsgefangene poln. Nationalität, An das k.u.k. AOK Operationsabteilung in Teschen, Warschau, 22.12.1916].

Op. Nr 36515: Nastrój w Legionach Polskich po wydaniu deklaracji z 5 listopada 1916 r. [K.u.k. Zensurstelle Feldkirch, Polnische Gruppe, Polenfrage: Stimmung in den Legionen nach der Proklamation, gesandt von NKN in Krakau, An das Rappersw. Pressbüro].

Op. Nr 36608: Powołanie Piłsudskiego, Brygadiera Legionów poza służbą, do Tymczasowej Rady Stanu [Piłsudski — Legionsbrigadier a.D., Berufung für den Staatsrat, 1.1.1917].

Quartiermeisterabteilung (Qu.Abt.)

Karton 1765

Qu. Op. Nr 113967, 12.9.1916: Pobory oficerów Polskich Legionów [K.k. Ministerium für Landesvereidigung, Abt. X Nr. 7582, Polnische Legionsoffiziere, Gebühren, 10.9.1916].

Karton 2384

MV [Militär Verwaltung] Nr 26836: Telegram w sprawie przyjazdu Piłsudskiego do Lublina [Telegramm — Piłsudski in Lublin, 24.4.1916].

Karton 2417

MV Nr 1661161: 18.10.1916, Zarys dotychczasowego rozwoju Legionów Polskich [Nachrichtenabteilung des AOK. Zu K. Nr. 19201. Skizze die bisherigen Pro memoria, Entwicklung der poln. Legionen, 20.9.1916].

MV Nr 116046: 6.10.1916, Przygotowania do utworzenia armii polskiej, m.in. zwolnienie Józefa Piłsudskiego z Legionów Polskich [Delegierte des k.u.k. Ministeriums des Aeussern in Warschau, Nr. 86/P A-B, Vorbereitung einer polnischen Armee, Warschau, 29.9.1916].

MV Nr 115915: 5.12.1916, Przegląd prasowy z 1 grudnia, *Piłsudski w Lublinie*, „Gazeta Radomska” [Pressebureau des k.u.k. MGG Lublin, Nr. 76. Presseschau vom 1. Dezember. *Piłsudski in Lublin*, „Gazeta Radomska”, Nr. 268 vom 30.11.1916].

MV Nr 115891: 4.12.1916, Przegląd prasowy z 30 listopada, *Rada Stanu — Regent — Piłsudski*, „Nowa Reforma” [Pressebureau des k.u.k. MGG in Lublin, M. Nr. 75. Presseschau vom 30. November 1916, *Staatsrat — Regent — Piłsudski*, „Nowa Reforma”, Nr. 600 vom 28.11.1916, Krakau].

MV Nr 115770: 29.11.1916, *Przegląd prasowy z 25 listopada, Armia polska*, „Naprzód” [Pressebureau des k.u.k. MGG in Lublin, M. Nr. 71. Presseschau vom 25. November 1916, *Die Armee*, „Naprzód”, Nr. 332 vom 21.11.1916, Krakau].

MV Nr 115745: 27.11.1916, Przegląd prasowy z 24 listopada, *Polemiki przeciw Naczelnemu Komitetowi Narodowemu*, „Nowa Gazeta” [Pressebureau des k.u.k. MGG in Lublin, M. Nr. 70. Presseschau vom 24. November 1916, *Polemik gegen das OPNK*, „Nowa Gazeta”, Nr. 531 vom 19.11.1916, Warschau].

Karton 2418

MV Nr 116888: 6.12.1916, Przegląd prasowy z 2 grudnia, *Komenda Legionów Polskich — Piłsudski — Sikorski* („Nowa Reforma” i „Kurier Codzienny” [K.u.k. MGG in Lublin, Nr. 77. Presseschau vom 2. Dezember 1916, *Legionskommando — Piłsudski — Sikorski*, „Nowa Reforma”, Nr. 603 vom 30.11.1916, Krakau; „Kurier Codzienny” Nr. 304 vom 30.11.1916, Krakau].

MV Nr 116652 P: Lista członków Rady Stanu, m.in. Józef Piłsudski [Mitgliederliste des Staatsrates, 20.11.1916].

Evidenzbüro (Evb.) des Generalstabes

rok 1915

Karton 3526

- K. Nr 3289: Awanse w Legionach Polskich [Beförderungen in den polnischen Legion]. Tak długo jak występuje oddzielenie Grupy gen. [Karola Trzaski] Durskiego od pozostałych części Legionu, propozycje awansów ze strony Grupy Piłsudskiego lub batalionu zapasowego w Królestwie Polskim należy kierować bezpośrednio do Oddziału Informacyjnego Naczelnej Komendy Armii [So lange die räumliche Trennung der Gruppe Fmlt. v. Durski von dem übrigen Teilen der Legion aufrecht bleibt, sind Beförderungsvorschläge seitens der Gruppe Piłsudski bzw. dem Ersatzbataillonskommando in Russisch Polen direkt an das Armeeoberkommando-Nachrichtenabteilung zu leiten, 9.1.1915].
- K. Nr 4308: Wartość bojowa armii rosyjskich walczących na południe od Pilicy i w Galicji [Gefechtswert der russischen Armeen südlich der Pilica und in Galizien, 21.3.1915].

Karton 3527

- K. Nr 6905: Sprawa noszenia mundurów przez służących w Legionach byłych c. i k. oficerów [Fragen der Uniform durch in den Poln. Legionen dienende ehemalige k.u.k. Offiziere, 16.4.1915].
- K. Nr 7954: Organizacja Legionów Polskich [Organisationsschema für die polnischen Legionen, 14.5.1915].
- K. Nr 9380: Komisarze werbunkowi dla Legionów Polskich [Werbekommissare für die polnische Legion, 14.6.1915].

Kart. 3528

- K. Nr 10202: Użycie Legionów Polskich [Verwendung der polnischen Legionen, 30.6.1915].
- K. Nr 12810: Odezwa Naczelnego Komitetu Narodowego, ewentualne rozwiązanie Departamentu Wojskowego NKN [Aufruf des OPNK; eventuelle Auflösung der Militärsektion, 14.8.1915].

Karton 3529

- K. Nr 17892: Powołanie Centralnego Urzędu Ewidencyjnego Legionów Polskich [Zentralevidenzstelle der Poln. Legion. Kreierung, 7.11.1915].

rok 1916

Karton 3547

- Evb. K. Nr 1919: Spotkanie redaktora Kisielewskiego z Warszawy z legionistą polskim Hłasko w Kopenhadze i próba skłonienia go do podróży do Petersburga [Kisielewski, Redakteur aus Warschau, Begegnung mit der polnicher Legionäre Hłasko in Kopenhagen; Kisielewski versuchte Hłasko zu einer Reise nach Petersburg zu bewegen, 29.1.1916].

Karton 3548

- Evb. K. Nr 11196: W związku z wstępowaniem do Legionów Polskich osób podejrzanych wydano rozkaz niewydawania więcej paszportów dla przybywających z zagranicy [Eintritt Bedenklicher in die polnischer Legion, keine Passe mehr ausstellen, 25.5.1916].
- Evb. K. Nr 11322: 26.5.1916, Spis pobierających pobory za miesiąc kwiecień 1916 r. przez c. i k. Komendę Legionów mianowanych lub awansowanych oficerów Legionów [K.u.k. Kommando Polnischer Legionen, Res. Nr. 1164, An das AOK, 22.5.1916, Das Gagisteverzeichnis sämtlicher im Laufe des Monats April l. J. vom k.u.k. Legionskommando ernannten, bzw. beförderten Legionsoffiziere].
- Evb. K. Nr 12031: Poszukiwanie oficerów Legionów Polskich [Nachforschung nach Leg. Offz., 7.6.1916]; Tajna Polska Organizacja Wojskowa [Vertreter des k.u.k. AOK beim kais. deutsch. GG Warschau, Nr. 1236, Geheime polnische Militärorganisation, Warschau, 30.5.1916].
- Evb. K. Nr 12032: Spis pobierających pobory za miesiąc maj 1916 r. przez c. i k. Komendę Legionów mianowanych lub awansowanych oficerów Legionów [K.u.k. Kommando Polnischer Legionen, Res. Nr. 1393, An das AOK, Das Gagisteverzeichnis sämtlicher im Laufe des Monats Mai l. J. vom k.u.k. Legionskommando ernannten, bzw. beförderten Legionsoffiziere, 22.5.1916].
- Evb. K. Nr 12089: Pobór legionistów [Musterung von Legionäre, 27.6.1916].
- Evb. K. Nr 12652: Zaprzysiężenie legionistów [Beeidigung der Legionäre, 20.6.1916].
- Evb. K. Nr 12662, Niewystawianie przez Niemców paszportów dla legionistów polskich [Deutsche Passe für poln. Legionäre, keine Passe mehr, 18.6.1916].

Karton 3551

- K. Nr 2510: 4.2.1916, Spis oficerów pobierających pobory w I Brygadzie Legionów Polskich [1. Brigadekommando Polnischer Legionen, Nr. 65, An das k.u.k. AOK durch k.u.k. Kavalleriekorps Hauer, 25.1.1916. Mit Bezug auf AOK Befehl K. Nr. 21094 vom 29. Dezember 1915, wird das Gagistenverzeichnis der 1. Brigade der polnischer Legionen vorgelegt, Komenda I. Brygady Legionów Polskich, K. Sosnkowski]; Spis oficerów pobierających pobory w I Brygadzie, m.in. Józefa Piłsudskiego [Kommando der I Brigade d. Poln. Leg., Brigadestab, Nr. 33/Pers. Gagistenverzeichnis, u.a. Józef Piłsudski].
- K. Nr 3935: 19.2.1916, Spis oficerów artylerii Legionów Polskich pobierających pobory [Gagistenverzeichnis der Artillerieoffiziere der Polnischen Legionen, 11.2.1916].
- K. Nr 8600: 20.4.1916, Tajna Polska Organizacja Wojskowa [K.u.k. Kreiskommando in Piotrków, Res. Nr. 407, Geheime polnische Militärorganisation, An k.u.k. MGG in Lublin, 3.4.1916].
- K. Nr 7589: 6.4.1916, Spis oficerów Legionów Polskich pobierających pobory [K.u.k. Kommando Polnischer Legionen, Res. Nr 789, An AOK NA in Teschen, Gagistenverzeichnis, 2.4.1916].
- K. Nr 7160: 31.3.1916, Separatystyczne dążenia I Brygady Legionów Polskich [K.u.k. MGG in Polen, III. Präs. Nr. 3610 von 1916, Separatistische Bestrebungen d. I. Brigade d. poln. Leg., An k.u.k. Qu.Abt. des AOK, Lublin, 27.3.1916].

Kart. 3554

- K. Nr 12843: Bolesław Mitochor — prośba o zwolnienie z armii austro-węgierskiej w celu wstąpienia do Legionów Polskich [Boleslaw Mitochor — Bitte um Entlassung aus dem Heeresverband zwecks Eintritt in die poln. Legion, 21.6.1916].
- K. Nr 13350: Ruch niepodległościowy i tajna Polska Organizacja Wojskowa POW; wyjątek z raportu Oddziału Informacyjnego MGG w Lublinie [Unabhängigkeitsbewegung und geheime polnische Militärorganisation (POW), Auszug aus dem Berichte K. Nr. 2546 der NA des MGG Lublin vom 15.6.1916].
- K. Nr 13693: Paszporty dla legionistów polskich [Passe für poln. Legionäre, 1.7.1916].
- K. Nr 13824: Wstępowanie Polaków z Ameryki do Legionów Polskich [Eintritt von Polen aus Amerika in die poln. Legionen, 3.7.1916].
- K. Nr 14026: Spis pobierających pobory za miesiąc czerwiec 1916 r. przez c. i k. Komendę Legionów mianowanych lub awansowanych oficerów Legionów [K.u.k. Kommando Polnischer Legionen, Res. Nr. 1613, An das AOK, Das Gastverzeichnis sämtlicher im Laufe des Juni l. J. vom k.u.k. Legionskommando ernannten, bzw. beförderten Legionsoffiziere, 1.7.1916].

Karton 3555

- K. Nr 14672: Sprawozdanie kpt. Rudolfa Mitzki z Oddziału Informacyjnego AOK z rozmów z ppłk. Władysławem Sikorskim, 13 VII 1916 r. [Streng Geheim, Referat über die Besprechnug mit dem Leg.Obstlt. v. Sikorski am 13. Juli 1916, Hptm. Mitzka, 14.7.1916].
- K. Nr 15307: Wstępowanie Polaków z zagranicy do Legionów Polskich i problem, czy są godni zaufania [Eintritt von Polen aus dem Auslande in die Legionen — Anfrage über Verlässlichkeit, 21.7.1916].
- K. Nr 15461: Dystynkcje i umundurowanie [Distinktionen und Adjustierung bei den Legionen, 23.7.1916].
- K. Nr 15923: Wstępowanie Polaków z Ameryki do Legionów Polskich [Eintritt von Polen aus Amerika in die poln. Legion, 28.7.1916].
- K. Nr 15967: Tajna Polska Organizacja Wojskowa [Geheime polnische Militärorganisation 30.7.1016].

Karton 3556

- K. Nr 17849: Telegram informujący o zwolnieniu z Legionów Brygadiera Piłsudskiego i zakazie omawiania tego w prasie [Chiffriertes Telegramm, AOK am 26.9.1916 um 5.55, Adresse: Kriegsüberwachungsamt, Dringend, eingelangt im Evidenzbureau am 26.9.1916 um 6.10].
- K. Nr 18564, 2.09.1916: Ochotnicy z Ameryki do Legionów Polskich [NKN, DW, L. 7758/6755/6872, Freiwillige aus Amerika, Piotrków, 18.8.1916].
- K. Nr 18844: Ranga i pobory oficerów Legionów Polskich [Rangstellung und Gebühren der Leg. Offiziere , 8.10.1916].
- K. Nr 19201: Przekształcenie Legionów Polskich w Polski Korpus Posiłkowy [Ausgestaltung der poln. Legionen zum Polnischen Hilfskorps, 20.9.1916].
- K. Nr 20355: Awans płk. Janusza „Żegoty” Januszajtisa na dowódcę I Brygady na miejsce zwolnionego Piłsudskiego [Leg. Obst. Januszaitis Żegota, Betrauung mit Führung der I Brigade, An die Heeresgruppe Linsingen, 26.9.1916].

- K. Nr 20439: Dochodzenie w sprawie Polskiej Organizacji Wojskowej [Geheime pol. Militärorganisation (POW) — Erhebungen, Oktober 1916].
- K. Nr 20826: 3.10.1916, Spis oficerów Legionów Polskich pobierających pobory od 1 lipca do 30 września 1916 r. [K. u. k. Kommando Polnischer Legionen, Res. Nr. 2133, 28.9.1916. Das Gagistenverzeichnis für die Zeit vom 1. Juli bis 30. September].
- K. Nr 24940: Wstępowanie ochotników do armii polskiej [Eintritt von Freiwilligen in die poln. Armee, 10.12.1916].
- K. Nr 26079: 18.12.1916, Spis pobierających pobory za miesiąc listopad 1916 r., awansowanych przez c. i k. Komendę Legionów oficerów Legionów Polskich [K.u.k. Kommando Polnischer Legionen, Res. Nr. 2685, Warschau, 13.12.1916. Das Gagisten Verzeichnis sämtlicher im Laufe des Monats November 1916 vom Legionskommando beförderten Legionsoffiziere].

Karton 3557

- K. Nr 22036: Administracja niemiecka i nastroje w Królestwie Polskim, wywołane zwolnieniem z Legionów Piłsudskiego, stosunek Polski do państw Ententy. Fragment raportu oddziału sztabu generalnego c. i k. Komendy Twierdzy w Krakowie [Deutsche Verwaltung und Stimmung in Russisch-Polen, Eindruck der Entlassung Piłsudskis, Beziehung der Polen zu den Ententemächten. Auszug aus dem Berichte der Gstbs. Abt. des k.u.k. Festungskommandos Krakau K. Nr. 4665 vom 19. Oktober 1916, Hptm. Mitzka, 21.10.1916].
- K. Nr 22065: 20.10.1916, Spis zwolnionych nieletnich legionistów polskich [K.k. M.d.LV, Abt. II, Nr. 4198, Minderjährigen Legionäre. Entlassungen, Verzeichnis, Wien, 17.10.1916].
- K. Nr 24014: Nadanie szarż oficerów Legionów Polskich przydzielonym c. i k. oficerom, w tym por. Juliuszowi Kleebergowi i kpt. Stanisławowi Tarabanowiczowi [Verleihung von Leg. Offz. Chargen an zugeteilte k.u.k. Offiziere, u.a. Oberleutnant Juliusz Kleeberg, Hauptmann Stanislaus Tarabanowicz]. Lista przydzielonych c. i k. oficerów [K.u.k. Kommando Polnischer Legionen, Gstb. Nr. 106. Nominalliste der eingeteilten Offiziere des k.u.k. Heeres, 20.11.1916].

rok 1917

Karton 3600

- Na. Nr 420: Wstępowanie Polaków z Ameryki (poddanych austro-węgierskich) do armii polskiej [Eintritt amerik. Polen (österr. ung. Staatsangehörige) in die poln. Armee, 9.1.1917].

Karton 3602

- Na. Nr 67797: Paszporty dla posłów do wiedeńskiej Rady Państwa, podróżujących na obszar wojenny, m.in. z Galicji: Hermana Diamanda, Jana Kleskiego, Jana Kubika, Jerzego Baworowskiego, Władysława Dębskiego, Rudolfa Galla, Bronisława Osuchowskiego, Bernarda Sterna [Passierscheine für die Reichsratsabgeordnete bei Reisen in den Kriegsgebieten, u.a. aus Galizien, 7–11.1917].

Na. Nr 8524: Meldunek gazety „Times” o mianowaniu Piłsudskiego na honorowego przewodniczącego Kongresu i dowódcę tworzącej się armii polskiej w Rosji [Militärattasché in Haag, Nr. 415. Timesmeldung über Ernennung Piłsudskis zum Ehrenpräsidenten des Kongresses und zum Oberbefehlshaber der zu bildenden Armee in Russland, 14.6.1917].

Na. Nr 8938: Uzupełnienia do telegramu nr 515 o Kongresie i Piłsudskim [Telegramm, Militärattasché in Haag, Obstl. Gustaw Iszkowski, Nr. 541, In Ergänzung des Telegrammes Nr. 515, 21.6.1917].

Karton 3603

Na. Nr 17406: Tajna Polska Organizacja Wojskowa w Rosji [Polnische geheime militärische Organisation in Russland, 21.10.1917].

rok 1918

Karton 3637

Evb. Nr 27689: Ulotka w języku polskim rozpowszechniana na froncie włoskim: „Polacy! Oto co mówią posłowie polscy w austriackim parlamencie” [Flugzettel (polnisch), 19.9.1918].

Evb. Nr 27928: Prawdopodobne zakończenie procesu legionistów polskich w Marmarosz-Sziget [Legionärprozess in Marmaros Sziget — voraussichtliche Beendigung, 10.9.1918].

Evb. Nr 28077: Działalność POW [Tätigkeit der POW, 10.9.1918].

Evb. Nr 28099: Raport zaufanego agenta tajnej policji polowej 10. Armii o POW [Bericht eines Vertrauenmannes der Geh. Feldpolizei 10. AOK über die POW, 16.9.1918].

Neue Feldakten

1. Armee

1. Op. Armeekommando, Generalstabsabteilung

Karton 270

Res. Nr 462: Odznaczenia dla członków Legionów Polskich [K.u.k. AOK. Res. Nr. 723. Auszeichnungen für Angehörige der polnischen Legion, 5.10.1914]; członkowie Legionów Polskich, którzy odznaczyli się w starciu z wrogiem, mogą być jak inni członkowie sił zbrojnych przedstawiani do cesarskich odznaczeń lub dekorowani medalami za odwagę, arcyksiążę Fryderyk, generał major [Angehörige der Polnischen Legion, die sich vor dem Feinde auszeichnen, können wie andere Angehörige der bewaffneten Macht für Allerhöchste Auszeichnungen beantragt, beziehungsweise mit Tapferkeitsmedaillen dekoriert werden, Erzherzog Friedrich GM, 9.10.1914].

Res. Nr 813: Nominacje w Legionach Polskich [K.u.k. Op. Nr. 1636. Ernennung in der polnischen Legion, Będzin, 9.11.14]; na propozycję komendy 1. pułku zostali mianowani przez Najwyższą Komendę Armii: Kazimierz Sosnkowski na zastępcę komendanta pułku (pobory VII rangi); Mieczysław Neugebauer, Edward Ryzd i Michał Żymierski na dowódców batalionów (pobory VII rangi).

Komenda pułku ma być zawiadomiona o nominacji przez 1. OAK, Fryderyk, generał major [Über Vorschlag des Rgts. Kommandos wurden vom Armeeoberkommando ernannt: Kazimierz Sosnkowski zum Stellvertreter des Regimentskommandanten (Bezüge der VII. Rangsklasse); M. Neugebauer, E. Rydz, M. Żymirski zu Baonskden (Bezüge der VIII. Rangsklasse). Das Regimentskommando ist von vorstehenden Ernennung von 1.OAK zu verständigen, Friedrich, GM, 6.11.1914].

4. Armee

4. Armeekommando

Karton 68

Res. Nr 3068: Przyjmowanie i zwalnianie oficerów Legionów Polskich i aspirantów ze szpitali [K.u.k. MfLV., Dep. II, Nr. 5271. Zuwachs-Abgang polnischer Legionsoffiziere und Offiziersaspiranten aus den Spitalern, An das k.u.k. Gruppenkommando Oberst Grzesicki in Piotrków, Wien, 9.9.1915].

Karton 135

Res. Nr 2206: 30.10.1916, Jeńcy wojenni lub zaginieni oficerowie (podchorążowie) Legionów [K.u.k. MfLV., Abteilung II, Nr. 5520. Kriegsgefangene oder vermisste Legionsoffiziere (Fähnriche), Wien, 26.10.1916].

4. Armee-Etappen Kommando

9. Korpskommando

Karton 1136

Res. Nr 1618: 12.4.1915, Zgoda na wyjątkowe udzielenie 3-tygodniowego urlopu dla gen. Stanisława Puchalskiego [K.u.k. 4. Op. Armeekommando, Res. Nr. 1700/78, GM von Puchalski — 3-wöchiger Urlaub, 8.4.1915. Der angesuchte Urlaub des Generalmajor von Puchalski wird ausnahmsweise bewilligt].

11. Korpskommando

Karton 1372

Res. 1475: Wniosek komendanta I Brygady na odznaczenia dla komendantów oddziałów za bitwę pod Łowczówkiem w dniach 22–25 grudnia 1914 r. [K.u.k. Kommando des 1. Polnischen Legion, Auftrag des Kommandanten der Legion-Brigade für Auszeichnungen für verdienstvolle Abteilungskommandanten für den Gefecht bei Łowczówek am 22., 23., 24., 25. Dezember 1914, Lipnica Murowana 28.12.1914, Kasimir Ritter v. Sosnkowski Obstleutn.].

Res. Nr 424: 7.10.1914, Rangi i dystynkcje dla oficerów Legionów Polskich [K.u.k. 3. AOK, Res. Nr. 356, Polnische Legionen; Rangstellung und Distinktion der Offizieren, 2.10.1914].

Infanterie Divisionen

4. Inf. Trp. Div.

Karton 241

Res Nr 77: Prośba rtm. Władysława Beliny-Prażmowskiego o wydanie rozkazu wyjazdu na zaplecze dla jego żony Anastazji, jej siostry i dziecka, przebywających w Rożkach w okolicach Sandomierza [K.u.k. 4 Inf. Trp. Div. Kmdo, Bogoria, 16.5.1915, Protokoll, Rittmeister Ladislaus von Belina-Prażmowski].

Res. 108: Rozkaz bojowy dla I Brygady [Ordre de Bataille der I Brigade, 2.7.1915].

Res. 175: Mjr Ottokar Brzezina, komendant artylerii I Brygady Legionów Polskich, prosi o 4-dniowy urlop do Wiednia w sprawach rodzinnych [Mjr. Brzezina, Artilleriekommandant der 1. Brigade der polnischen Legion bittet im Familienangelegenheiten um eine 4-tägige Urlaub nach Wien, 21.6.1915].

Res. Nr 205: Podziękowania dla I Brygady Legionów Polskich z okazji jej wyjścia ze składu 4. dywizji piechoty [4. I.T.D. I. Brig. der Poln. Legion, Anlässlich des Ausscheidens der 1. Brigade der Polnischen Legion aus dem Verbände der 4. Infanterietruppendivision, 2.7.1915].

106. Ldst. Inf. Division

Karton 4123

Res. Nr 1921: 11.2.1915, Pobory dla członków rodzin pobierających gaże legionistów polskich i ukraińskich [K.u.k. 1. Op. AK, A. Abfertigung am 9.2.1915, Familien polnischen Legionäre. K.k. MfLV. Erl. Dep.X. Nr. 89 ex 1915, Die Familien der bei der polnischen bzw. ukrainischen Legion eingestellten Gasten, soferne diese die chargenmässigen Gebühren beziehen, haben den Anspruch auf die in den §§ 76, und 78 B der Gebührenvorschrift II. Teil normierten Familiengebühren].

Kriegsüberwachungsamt (KÜA)

rok 1914

Karton 4

KÜA, Nr 2544: Pytanie do AOK w sprawie Legionów Polskich [Polnische Legion. Anfrage an AOK, 1914].

KÜA Nr 2544/2: Legiony Polskie [Polnische Legion, 1914].

Karton 5

KÜA Nr 3158: 31.8.1914, Traktowanie rosyjskich dezertów narodowości polskiej [K.u.k. KM, Abt. 10, Nr. 5512 res, Russische Deserteure polnischer Nationalität, Behandlung, 30.8.1914].

rok 1915

Karton 52.

KÜA Nr 29622: 5.6.1915, Ponowne zajęcie Przemyśla przez wojska austro-węgierskie, capstrzyk wojskowy i manifestacje patriotyczne [K.k. Polizeidirektion

- in Wien, Pr. 11914 K. Wiedereinnahme von Przemyśl. Militärischer Zapfenstreich und patriotische Kundgebungen, Wien, 3.6. 1915].
- KÜA, Nr 29748: 6.6.1915, Zachowanie się rodzimej ludności w stosunku do wojsk niemieckich [Der k. k. Minister des Inner, Nr. 10707/MI, Verhalten der einheimischen galizischen Bevölkerung gegenüber deutschen Truppen, Wien, 3.6.1915. K. k. Statthaltereipräsidium, Ad. 9179, Biała, 19.5.1915, An den Herrn k.k. Minister des Innern in Wien, Korytowski].
- KÜA, Nr 29778: 6.6.1915, Przydział do Legionów Polskich rosyjskich internowanych narodowości polskiej [K.k. Ministerium für Landesverteidigung, Präs. Nr. 72279 II, Russ. Internierte poln. Nationalität, Einteilung in die poln. Legion, Anschrift, An das k.u.k. Militärkommando in Wien, 5.6.1915]; spis internowanych poddanych rosyjskich, którzy zadeklarowali wstąpienie do Legionów Polskich [Verzeichnis der internierten russischen Untertanen polnischer Nationalität, die sich bereit erklärt haben in die polnischen Legion einzutreten].

rok 1916

Karton 155

- KÜA Nr 83947: 27.09.1916, Zwolnienie płk. brygadiera Piłsudskiego z Legionów Polskich i bezwarunkowy zakaz omawiania tego wydarzenia w prasie [K.u.k. Armeeeoberkommando, K. Nr. 17849, Leg ObstBrig. v. Piłsudski — Entlassung aus den poln. Leg. (Eine Besprechung des Ereignisses in der Presse ist unbedingt zu verhindern), Streng Geheim, Durch Kurier, An das k.u.k. KÜA in Wien, 26 IX 1916].

Karton 159

- KÜA Nr 85450: 13.10.1916, Konfiskata fotografii ukazujących tunele pod Miechowem [K.u.k. Kreiskommando Olkusz, K. Stelle Olkusz, K. Nr. 549, Beschlagnahme von Fotografien, Olkusz, 7.9.1916, An die Expositur der Nachrichtenabteilung des k.u.k. MGG in Kielce].

rok 1917

Karton 183

- KÜA Nr 99896 i 99851: Wiadomości o armii polskiej [„Gazeta Wieczorna”, Nachrichten über polnische Armee, 1917].
- KÜA Nr 99851: 11.3.1917, Wykład ppłk. Leona Berbeckiego z Legionów Polskich o armii polskiej [K.u.k. MV Nr. 32630/P. res. Vortrag LegObstlts. Berbecki über poln. Armee, An das k.u.k. Kriegsministerium (KÜA) in Wien, 10.3.1917].

Karton 211

- KÜA Nr 117283: 24.8.1917, List protestacyjny polskich członków załogi okrętu „Prinz Eugen” przeciw aresztowaniu Piłsudskiego [SMS „Prinz Eugen”. Res. 789. Polnischer Protest. An das Kommando des I. Geschwaders, Brief und Protest gegen die Verhaftung Piłsudskis, 15.08.1917]; ulotka, rękopis: „[...] Oskarżamy redakcję *Głosu*, *Gońca* i *Godziny Polskiej* o denuncjowanie przed okupantami Piłsudskiego i świadomą prowokację. Oskarżamy tych

wszystkich ludzi z Tymczasowej Rady Stanu i pułkownika Sikorskiego na czele o zdradę ojczyzny”, Warszawa, 23 VII 1917, Centralny Komitet Robotniczy PPS.

Jerzy Gaul, Files relating to the Polish Legions and the Polish Military Organization in the years 1914–1918 at the holdings of the Vienna War Archives

Summary

During the queries performed in Vienna in 2013 in the Archives of War, 37 cartons of the following fonds were examined: The Supreme Army Command (operational, quartermaster, information branches and record office); New Field Records (Army Command 1 and 4, Army Staged Command 4, 9. and 11. Command of the Corps, 4. Infantry Division, 106th Infantry Division Landsturm); Ministry of War (War Authority Office). There were registered files relating to Józef Piłsudski (exemption from the Polish Legions and the appointment of the Provisional Council of State), the Polish Legions (volunteers and recruitment, leave, salary, awards, uniforms, promotions, refinement, orders and personnel issues, as in the First Brigade) and the Polish Military Organization (activities and investigations conducted by the Austro-Hungarian authorities).